

مقاله پژوهشی

وضعیت «هویت من» تک‌فرزندان در مقایسه با سه الگو از نوجوانان دارای همشیر

محمود خلیلیان شلمزاری^۱

چکیده

هویت‌یابی فرایندی است که علاوه بر ویژگی‌های شخصیتی افراد، ساختارهای بیرونی متعددی مانند خانواده در شکل‌گیری آن نقش مؤثری دارند. هدف این پژوهش بررسی اختلافات میان تک‌فرزندان و گروه‌های دارای همشیر (دارای خواهر، دارای برادر و دارای خواهر و برادر) در چهار پایگاه هویت (تحقق‌یافته، مهلت‌خواه، زود هنگام و سردرگم) است. روش تحقیق پس‌رویدادی (علی-مقایسه‌ای) و از آزمون F تحلیل واریانس چند متغیری استفاده شد. جامعه آماری دانش‌آموزان پسر و دختر مقطع متوسطه دوم در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ شهر قم و با نمونه‌گیری طبقه‌ای-خوشه‌ای چندمرحله‌ای ۴۴۸ نفر انتخاب شد. همچنین داده‌ها با مقیاس گسترش‌یافته سنجش عینی پایگاه هویت من (EOM-EIS) گردآوری شد. یافته‌ها نشان داد میانگین نمرات هویت تحقق‌یافته گروه تک‌فرزندان در مقایسه با هر یک از گروه‌های دارای همشیر به‌طور معنادار بالاتر است. از سوی دیگر میانگین نمرات نوجوانان دارای خواهر در هویت سردرگم، نوجوانان دارای برادر در هویت زود هنگام و نوجوانان دارای خواهر و برادر هم در هویت سردرگم و هم هویت زود هنگام از نوجوانان تک‌فرزند به‌طور معنادار بالاتر است. نتیجه‌گیری: بین دو گروه (تک‌فرزندان و نوجوانان دارای همشیر) از نظر ترکیب متغیر هویت تفاوت معنادار وجود دارد. همچنین نیاز بیشتر نوجوانان تک‌فرزند به اعتبار اجتماعی و رویارو شدن آن‌ها با انتظارات والدینی، عاملی جهت انتقال زودتر از دوره کودکی به دوره نوجوانی است.

واژگان کلیدی: تک‌فرزندی، هویت‌یابی، نوجوانی، پایگاه هویت، خواهر و برادری

مقدمه و بیان مسئله

شکل‌گیری هویت از مهم‌ترین اهداف تحول روانی- اجتماعی در دوران نوجوانی است. در نظریه اریکسون^۱ (۱۹۶۸) هویت جستجو برای کشف و ساختن خود است و به تلاش فرد در گزینش و سامان دادن برای ارائه تصویری متمایز از خود بکار رفته است (تبریزی و هوشنگی، ۱۳۹۲). در عملیاتی شدن این نظریه، مارسیا^۲ (۱۹۹۶) اکتشاف^۳ و تعهد^۴ را به‌عنوان دو مؤلفه هویت معرفی نمود. با به‌کارگیری مؤلفه اکتشاف، نوجوان در موقعیت بحرانی در پی جستجوی امکانات و جایگزین‌هایی برای هویت پیشین است و با مؤلفه تعهد، در یک هویت بخصوص سرمایه‌گذاری می‌کند (وانگ و همکاران^۵، ۲۰۱۰).

در شکل‌گیری هویت، مارسیا همسو با اریکسون بر نقش بحران^۶ تأکید و وجود این متغیر در حوزه‌های مختلف زندگی نوجوان را مطرح می‌کند. چراکه در جریان دستیابی به هویت، خاصه در جوامع پیچیده، فرد با بحران هویت روبرو است و در این وضعیت، نوجوان دوره‌ای گذرا از اغتشاش و رنج را پیش از استقرار ارزش‌ها و هدف‌های زندگی تجربه می‌کند (اریکسون، ۱۹۶۸). وجود بحران در انتخاب شغل، گرایش مذهبی و سیاسی موردتوجه مارسیا (۱۹۹۶) قرار گرفت و در طی مصاحبه نیمه ساختاریافته‌ای با در نظر گرفتن وجود یا عدم متغیرهای بحران و تعهد، چهار جنبه از هویت (هویت تحقق‌یافته^۷، هویت مهلت‌خواه^۸، هویت زود هنگام^۹ و هویت سردرگم^{۱۰}) را جداسازی نمود.

افزون بر ویژگی‌های شخصیتی افراد (لطف‌آبادی، ۱۳۸۰) به‌عنوان یک پایگاه درونی، ساختارهای بیرونی متعددی چون خانواده، گروه همسالان، دوستان، رسانه‌ها و معلمان در شکل‌گیری هویت نقش مؤثری دارند (لیپر و بیگلر، ۲۰۱۱، به نقل از کمپل^{۱۱} ۲۰۱۴). با ارائه

1. Erikson

2. Marcia

3. Exploration

4. Commitment

5. Wong et al

6. Crisis

7. Identity achievement

8. Identity Moratorium

9. Identity Foreclosure

10. Identity Diffusion

11. Campbell

نظریه ساختاری خانواده از سوی مینوچین^۱ و برجسته شدن نقش زیرسیستم خواهر/ برادری^۲، پژوهش‌ها به سمت بررسی موضوعات روان‌شناختی با توجه به نقش و تأثیرگذاری این زیرسیستم در دوره نوجوانی معطوف شده است. چراکه زیرسیستم خواهر/ برادری در تصمیم‌گیری‌های نوجوان در خصوص آینده (مانند تصمیم‌گیری در خصوص شغل و مدرسه) (ویستون و کلر^۳، ۲۰۰۴) از قدرت زیادی برخوردار است و تأثیر معنی‌داری در خصوص تفاوت در میزان اکتشاف و تعهد به‌عنوان مؤلفه‌های هویت نشان داده است (وانگ و همکاران، ۲۰۱۰). با بررسی ادبیات پژوهش در کشور ایران، اگرچه برخی از پژوهشگران (به‌عنوان مثال، رضایی جمالویی و همکاران، ۱۳۹۲؛ منادی و فرشی صبح‌خیز، ۱۳۸۹ و فولادچنگ، شیخ‌الاسلامی و صفری، ۱۳۸۹) به نقش زیرسیستم‌های خانواده در شکل‌گیری و انسجام‌بخشی ویژگی‌های شخصیتی و هویتی فرزندان نوجوان توجه نموده‌اند؛ اما کمبود پژوهش‌ها در بررسی نقش زیرسیستم خواهربرادری در شکل‌گیری و انسجام‌بخشی خصوصیات روان‌شناسی دوره نوجوانی از جمله هویت مشاهده می‌شود.

برخی پژوهش‌ها (اولیوا و آرانز^۴، ۲۰۰۵) برای نشان دادن نقش زیرسیستم خواهربرادری، از مقایسه میان روابط متقابل بین خواهر برادران و روابط متقابل بین همسالان بهره می‌گیرند؛ اما با توجه به افزایش مطالعات نسبت به نقش تأثیرات محیط مشترک و غیرمشترک در خانواده، بر نگرش و رفتار نوجوانان (اسمتانا، رابینسون و روت^۵، ۲۰۱۵)، ارتباط زیرسیستم خواهربرادری با پایگاه‌های هویت در نوجوانان (خلیلیان شلمزاری، ۱۳۹۷) و همچنین از آنجا که خواهربرادری یکی از زیرسیستم‌های خانواده است و تحت روابط درون‌خانوادگی ایجاد می‌شود؛ برای نشان دادن تأثیرگذاری آن، مقایسه این زیرسیستم خانواده با پدیده‌های درون خانواده (مانند تک‌فرزندی) صورت پذیرد. علاوه بر آنچه گفته شد، در پژوهش‌های چن^۶ (۲۰۰۷)، فونگ^۷ (۲۰۰۲)، سودبک^۸ (۲۰۱۲) لیو^۹ (۲۰۰۶)، لی‌یو و چنگ^۱ (۲۰۱۳) و

1. Minuchin

2. Sibling

3. Whiston and Keller

4. Oliva and Arranz

5. Smetana, Robinson and Rote

6. Chen

7. Fong

8. Sudbeck

9. Liu

تسای و لین^۲ (۲۰۰۲) واکنش متفاوت الگوی تک‌فرزندی نسبت به برخی از جنبه‌های هویت (هویت جنسیتی) نشانگر مناسب بودن مقایسه الگوی تک‌فرزندی با الگوهای زیرسیستم خواهربرادری در پایگاه‌های هویت است. با این حال، این ایده، قبل از نتیجه‌گیری‌های دقیق، باید در عمق بیشتری مورد مطالعه قرار گیرد. از این رو پیشنهاد این پژوهش جهت بررسی نقش خواهربرادری در تحول هویت، مقایسه بین تک‌فرزندان و فرزندان دارای همشیر است. در راستای ضرورت این بررسی نتایج مرور سیستماتیک خلیلیان شلمزاری (۱۳۹۷) با موضوع پژوهش‌های تک‌فرزندی در کشور ایران نشان داد بررسی هویت تک‌فرزندان یکی از زمینه‌های غفلت شده در پژوهش‌های داخلی است. همچنین بررسی علمی موضوع هویت به‌ویژه در دوره نوجوانی منجر به شناخت دقیق از این دوره می‌شود و در راستای جلوگیری از بروز برخی پیامدهای برخاسته از مشکلات هویت همچون بروز جرم و جنایت (معین‌الدینی، سهرابی، دلاور و کریم‌نژاد، ۱۳۹۳) مفید و مؤثر است؛ بنابراین مقاله حاضر در صدد است وضعیت هویتی نوجوانان تک‌فرزند را در مقایسه با سه الگو از روابط زیرسیستم خواهربرادری بررسی کند. از این رو سؤال مقاله چنین مطرح می‌شود.

- آیا میان گروه نوجوانان تک‌فرزند و گروه‌های دارای همشیر (دارای خواهر، دارای برادر و دارای خواهر و برادر) در پایگاه‌های هویت من تفاوت وجود دارد؟

روش:

این پژوهش بر اساس طرح تحقیق توصیفی و به منظور مقایسه پایگاه‌های هویت میان دو گروه نوجوانان با خواهر/ برادر و نوجوانان تک‌فرزند از روش تحقیق پسررویدادی (علی-مقایسه‌ای) استفاده شد؛ و جهت پاسخ به سؤال پژوهش با استفاده از آزمون f تحلیل واریانس چند متغیری تفاوت و عدم تفاوت میان دو گروه در چهار پایگاه هویت نشان داده شد. جامعه پژوهش شامل دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع متوسط نظری در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ دبیرستان‌های دولتی شهر قم است. با دریافت اطلاعات لازم از اداره کل آموزش و پرورش استان قم حجم جامعه ۲۳۶۰۴ نفر است. داده‌های اولیه از یک نمونه با حجم ۴۵۸ نفر (تعداد ۲۳۵ نفر با نسبت ۵۱/۳۱ درصد دختر و تعداد ۲۲۳ نفر با نسبت

1. Lu and Chang

2. Tsui and Lynne

۴۸/۶۹ درصد پسر) در بازه سنی ۱۴ تا ۱۸ سال گردآوری شد. از این تعداد ۱۱۳ نفر دارای خواهر، ۱۳۳ نفر دارای برادر، ۱۹۲ نفر دارای خواهر و برادر و ۲۰ نفر تک‌فرزند است در وضعیت گرایش تحصیلی ۲۷۳ نفر گرایش انسانی، ۱۵۴ نفر گرایش تجربی، ۳۱ نفر گرایش ریاضی داشت. از مجموع ۴۵۸ فرم تکمیل شده ۱۰ مورد از آن‌ها فاقد اعتبار برای ورود اطلاعات شناخته شد بنابراین داده‌های ۴۴۸ نفر وارد نرم‌افزار شد. از این تعداد ۱۸ نفر در گروه تک‌فرزند و ۴۳۰ نفر که دارای خواهر / و برادر بودند در سه گروه (دارای خواهر ۱۱۳ N=، دارای برادر ۱۳۰ N= و دارای خواهر و برادر ۱۸۷ N=) قرار گرفتند. از آنجاکه فراوانی گروه تک‌فرزند ۱۸ نفر بود از هر یک از گروه‌ها (داری خواهر، دارای برادر و دارای خواهر و برادر) نمونه‌ای متناسب به صورت تصادفی توسط برنامه SPSS انتخاب شد (در گروه دارای خواهر ۲۶ N=، در گروه دارای برادر ۲۹ N= و در گروه دارای خواهر و برادر ۲۴ N=) و مقایسه میانگین انجام گرفت. روش نمونه‌گیری در این پژوهش طبقه‌ای- خوشه‌ای چندمرحله‌ای است.

برای اجرای نمونه‌گیری طبقه‌ای هر یک از نواحی چهارگانه آموزش و پرورش به‌عنوان یک طبقه محسوب شد و میزان انتساب افراد (پسر و دختر) به طبقات به میزان تناسب حضور در جامعه صورت گرفت. در نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای، ابتدا چارچوبی از کلیه خوشه‌ها در جامعه فراهم شد، سپس یک نمونه تصادفی ساده از خوشه‌ها انتخاب شد؛ بنابراین در نمونه‌گیری ابتدا ۴ منطقه آموزشی شهر قم به‌عنوان طبقات مشخص شد سپس لیستی از دبیرستان‌های دولتی مناطق تهیه و چهار دبیرستان در هر منطقه به صورت تصادفی ساده انتخاب شد، در نهایت از هر دبیرستان یک کلاس به صورت تصادفی انتخاب شد. براین اساس با مراجعه به اداره کل آموزش و پرورش استان قم و دریافت مجوزهای لازم، به هر یک از ادارات نواحی چهارگانه مراجعه شد. با هماهنگی‌های لازم از هر ناحیه ۴ مدرسه (دو مدرسه پسرانه و دو مدرسه دخترانه) به صورت تصادفی انتخاب و به هر یک از مدارس مراجعه شد. با مراجعه حضوری گردآورندگان در کلاس‌ها توضیحات اولیه و توزیع یک وعده پذیرایی، پرسشنامه‌ها در میان دانش‌آموزان توزیع و جمع‌آوری شد.

مقیاس گسترش یافته سنجش عینی پایگاه هویت من^۱ نسخه دوم (EOM-EIS): این پرسشنامه توسط آدامز و بنیون در سال ۱۹۸۶ با اصلاح نسخه اول، بر اساس نظریه اریکسون و مارسیا طراحی شد. این پرسشنامه برای اندازه‌گیری چهار مقوله هویت (هویت سردرگم، هویت زود هنگام، هویت مهلت‌خواه و هویت تحقق‌یافته) در سه قلمرو ایدئولوژیکی (شغل، مذهب و سیاست) و قلمروهای بین شخصی (دوستی، رابطه با جنس مخالف، نقش‌های جنسی و تفریح) ساخته شده است. محتوای ۶۴ پرسش و شامل چهار خرده مقیاس (هویت سردرگم، هویت زود هنگام، هویت مهلت‌خواه و هویت تحقق‌یافته) است. هر خرده مقیاس ۱۶ گویه را در بر می‌گیرد. «مسائل مذهبی و اعتقادی برایم مهم نیست و واقعاً در این زمینه احساس نیاز نمی‌کنم» نمونه‌ای از گویه‌های قلمرو ایدئولوژیکی و «همه جور آدم پیدا می‌شود، من هنوز در حال بررسی هستم تا ببینم چه کسانی به‌عنوان دوست برایم مناسب‌ترند» نمونه‌ای از گویه‌های قلمرو بین شخصی است.

اعتبار این آزمون را با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ توسط بنیون و آدامز در سال ۱۹۸۶ از ۰/۶۲ تا ۰/۷۵ گزارش شده است. ضریب اعتبار آزمون- آزمون مجدد توسط گروت ونت و آدامز در سال ۱۹۸۴ از ۰/۵۹ تا ۰/۸۲ گزارش شده است (رحیمی‌نژاد و منصور، ۱۳۸۰). در مطالعه رحیمی‌نژاد و منصور (۱۳۸۰) اعتبار پرسشنامه با انجام روی ۴۳۸ نفر از دانشجویان مرد و زن، ضریب آلفای کرونباخ از ۰/۵۹ تا ۰/۸۱ به دست آمد. همچنین اعتبار پرسشنامه برحسب آزمون- آزمون مجدد روی ۶۳ نفر از دانشجویان زن و مرد از ۰/۵۴ تا ۰/۷۶ به دست آمد. روایی همگرا در بین ۱۷۶ دانشجوی زن و مرد بین ۰/۴۲ تا ۰/۶۵ گزارش شده است (رحیمی‌نژاد و منصور، ۱۳۸۰).

در ایران آقاسلطان (۱۳۷۸) به نقل از خواجه‌پور و عطار، (۱۳۸۶) اعتبار این آزمون را با روش تنصیف بین ۰/۶۵ تا ۰/۷۷ و با روش آلفای کرونباخ بین ۰/۷۲ تا ۰/۸۶ گزارش کرده است. در پژوهش‌های عسکریان مقدم زنجانی و همکاران (۱۳۹۲) برای محاسبه اعتبار آزمون، آلفای کرونباخ برای هر یک از خرده‌مقیاس‌ها یعنی هویت تحقق‌یافته، مهلت‌خواه، زود هنگام و سردرگم و کل پرسشنامه به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۷۲، ۰/۶۳، ۰/۷۱ و ۰/۷۴ گزارش شده است. در

۱. Extended Objective Measure of Ego Identity Status

پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ کل آزمون $0/83$ و برای هر یک از خرده‌مقیاس‌های هویت تحقق‌یافته، مهلت‌خواه، زوددهنگام و سردرگم به ترتیب $0/75$ ، $0/76$ ، $0/86$ و $0/71$ به دست آمد.

یافته‌ها:

قبل از تحلیل، همه متغیرها برای احتمال تخطی از کدگذاری و مفروضه‌های آماری، همچنین برای اندازه‌های ازدست‌رفته و داده‌های پرت (تک متغیره و چند متغیره) غربالگری شدند. اندازه‌های ازدست‌رفته با یک اندازه مبتنی بر الگوریتم حداکثر مورد انتظار جایگزین شد. از داده‌های پرت مواردی که اندازه غیرمعمول یا افراطی داشتند حذف شد. نرمال بودن داده‌ها تک‌متغیری قابل قبول است. همچنین خطی بودن زوجی رضایت‌بخش بود. داده‌های پرت چند متغیری با محاسبه فاصله مهالانویس در هر گروه برای متغیرهای پیوسته غربالگری شد اما هیچ مورد داده پرت چند متغیری دیده نشد ($P > 0/01$).

در راستای پرسش مقاله، تحلیل واریانس چند متغیری بین آزمودنی‌های دو گروهی (MANOVA) روی چهار متغیر وابسته (هویت سردرگم، هویت زوددهنگام، هویت مهلت‌خواه و هویت تحقق‌یافته) از پرسشنامه هویت آدامز و بنیون در هر یک از سه گروه داری خواهر، داری برادر و دارای خواهر و برادر اجرا شد. در هر یک از این گروه‌ها متغیر مستقل در دو سطح نوجوانان تک‌فرزند و نوجوانان با همشیر بود.

در مقایسه میان نمرات پایگاه‌های چهارگانه هویت تک‌فرزندان و گروه دارای خواهر، شاخص لامبدای ویکلز (به جدول شماره ۱ نگاه کنید) نشان داد که اثر گروه (نوجوانان تک‌فرزند و نوجوانان دارای خواهر) بر ترکیب خطی متغیر وابسته معنی‌دار است ($0/342 = \text{partial } \eta^2$ و $P < 0/002$ و $f(2 \text{ و } 41) = 0/075$).

جدول شماره ۱ نشان می‌دهد که متغیر گروه (نوجوانان تک‌فرزند و نوجوانان دارای خواهر) به صورت معناداری روی هویت سردرگم ($0/142 = \text{partial } \eta^2$ و $P < 0/012$ و $6/975 = f(1 \text{ و } 42)$) و هویت تحقق‌یافته ($0/124 = \text{partial } \eta^2$ و $P > 0/019$ و $5/946 = f(1 \text{ و } 42)$) تأثیر دارد. میانگین‌ها و انحراف استانداردهای دو متغیر وابسته برای هر یک از دو گروه در جدول شماره ۲ نشان داده شده است. بر این اساس میانگین نمره‌های

در مقایسه میان نمرات پایگاه‌های چهارگانه هویت تک‌فرزندان و گروه دارای برادر، شاخص لامبدای ویکلز (به جدول شماره ۳ نگاه کنید) نشان داد که اثر گروه (نوجوانان تک‌فرزند و نوجوانان دارای برادر) بر ترکیب خطی متغیر وابسته معنی‌دار است ($\eta^2 \text{ partial} = 0/415$ و $P < 0/001$ و $F(2, 44) = 7/442$).

جدول شماره ۱ نشان می‌دهد که متغیر گروه (نوجوانان تک‌فرزند و نوجوانان دارای برادر) به‌صورت معناداری روی هویت زودهنگام ($\eta^2 \text{ partial} = 0/243$ و $P < 0/001$ و $F(1, 42) = 14/425$) و با سطح مجاور معناداری روی هویت تحقق‌یافته ($\eta^2 \text{ partial} = 0/079$ و $P > 0/056$ و $F(1, 45) = 299/178$) تأثیر دارد. میانگین‌ها و انحراف استانداردهای دو متغیر وابسته برای هر یک از دو گروه در جدول شماره ۲ نشان داده شده است؛ بنابراین میانگین نمره‌های نوجوانان دارای برادر در هویت زودهنگام ($M = 10/515$ و $SD = 57/62$) در مقایسه با میانگین نمره‌های نوجوانان تک‌فرزند ($M = 11/831$ و $SD = 45/05$) به‌طور معنادار بالاتر است. همچنین به‌طور معنادار میانگین نمره‌های نوجوانان تک‌فرزند در هویت تحقق‌یافته ($M = 72/07$ و $SD = 8/011$) در مقایسه با میانگین نمره‌های نوجوانان دارای برادر ($M = 9/270$ و $SD = 66/88$) بالاتر است. اثر گروه (نوجوانان تک‌فرزند و نوجوانان دارای برادر) روی هویت سردرگم و مهلت‌خواه به لحاظ آماری معنادار نیست ($P > 0/156$ و $F(1, 45) = 2/082$)، ($P > 0/544$ و $F(1, 45) = 0/374$) و مهلت‌خواه (F).

جدول ۳. تحلیل واریانس چندمتغیری و تک‌متغیری در مورد پایگاه‌های هویت در گروه دارای برادر

منبع	چند متغیره		تک متغیره		df	F ¹
	سهم f برای گروه	df	مهلته‌خواه ²	تحقق‌یافته ²		
سهم f برای گروه	۱	۷	۱۴	۱۴	۱	۱۴۴۲**
MSE			۱۷۵۵/۲۳	۲۹۹/۱۸		

توجه: نسبت‌های F چندمتغیری از ملاک ویکلز به دست آمد.

^۲. درجه آزادی تک‌متغیری = ۱ / ۴۵

^۱. درجه آزادی چندمتغیری = ۲ / ۴۴

در مقایسه میان نمرات پایگاه‌های چهارگانه هویت تک‌فرزندان و گروه دارای خواهر و برادر، شاخص اثر پیلائی (به جدول شماره ۴ نگاه کنید) نشان داد که اثر گروه (نوجوانان تک‌فرزند و نوجوانان دارای خواهر و برادر) بر ترکیب خطی متغیر وابسته معنی‌دار است ($\eta^2 = ۰/۴۵۳$ و $partial \eta^2 = ۰/۰۰۱$ و $P < ۰/۰۰۱$ و $f(۲ و ۳۹) = ۷/۶۶۰$).

یافته‌های جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که متغیر گروه (نوجوانان تک‌فرزند و نوجوانان دارای خواهر و برادر) به صورت معناداری روی هویت سردرگم ($\eta^2 = ۰/۱۶۲$ و $partial \eta^2 < ۰/۰۰۸$ و $P = ۷/۷۰۶$ و $f(۱ و ۴۰) = ۷/۷۰۶$)، هویت زود هنگام (f)، هویت تحقق‌یافته ($\eta^2 = ۰/۱۱۶$ و $partial \eta^2 < ۰/۰۲۷$ و $P = ۵/۲۴۰$ و $f(۱ و ۴۰) = ۵/۲۴۰$) و هویت تحقق‌یافته ($\eta^2 = ۰/۲۳۷$ و $partial \eta^2 < ۰/۰۰۱$ و $P > ۱۲/۴۲۷$ و $f(۱ و ۴۰) = ۱۲/۴۲۷$) تأثیر دارد. میانگین‌ها و انحراف استانداردهای دو متغیر وابسته برای هر یک از دو گروه در جدول شماره ۲ نشان داده شده است. براین اساس میانگین نمره‌های نوجوانان دارای خواهر و برادر در هویت سردرگم ($SD = ۵/۹۵۶$ و $SD = ۴۶/۸۲$ و $M = ۴۰/۷۷$) در مقایسه با میانگین نمره‌های نوجوانان تک‌فرزند ($SD = ۸/۱۸۰$ و $M = ۴۰/۷۷$) به طور معنادار بالاتر است و میانگین نمره‌های نوجوانان دارای خواهر و برادر در هویت زود هنگام ($SD = ۶/۱۶۲$ و $SD = ۵۱/۴۸$ و $M = ۵۱/۴۸$) در مقایسه با میانگین نمره‌های نوجوانان تک‌فرزند ($SD = ۱۱/۸۳۱$ و $SD = ۴۵/۰۵$ و $M = ۴۵/۰۵$) بالاتر است. همچنین میانگین نمره‌های نوجوانان تک‌فرزند در هویت تحقق‌یافته ($SD = ۸/۰۱۱$ و $SD = ۷۲/۰۷$ و $M = ۷۲/۰۷$) در مقایسه با میانگین نمره‌های نوجوانان دارای خواهر و برادر ($SD = ۵/۲۲۸$ و $SD = ۶۴/۸۶$ و $M = ۶۴/۸۶$) به طور معنادار بالاتر است. اثر گروه (نوجوانان تک‌فرزند و نوجوانان دارای خواهر و برادر) روی هویت مهلت‌خواه به لحاظ آماری معنادار نیست ($P > ۰/۵۱۷$ و $P = ۰/۴۲۸$ و $f(۱ و ۴۰) = ۰/۴۲۸$ مهلت‌خواه f).

جدول ۴. تحلیل واریانس چندمتغیری و تک‌متغیری در مورد پایگاه‌های هویت در گروه دارای خواهر و برادر

چند متغیره		تک متغیره				
منبع	df	f^2	سردرگم ^۲	زود هنگام ^۲	مهلت‌خواه ^۲	تحقق‌یافته ^۲
سهم f برای گروه	۱	۷/۶۶۰**	۷/۷۰۹*	۵/۲۴۰*	۰/۴۲۸	۱۲/۴۲۷**
MSE			۳۷۶/۵۰	۴۲۶/۱۳	۳۴/۴۳	۵۳۴/۲۱

توجه: نسبت‌های F چندمتغیری از ملاک اثر پیلایی به دست آمد

$$^1. \text{درجه آزادی چندمتغیری} = ۲ / ۳۹$$

$$^2. \text{درجه آزادی تک‌متغیری} = ۱ / ۴۰$$

$$p < 0/05^*$$

$$p < 0/001^{**}$$

بحث و نتیجه‌گیری:

ما در راستای جواب برای سؤال مقاله به بررسی اختلافات میان تک‌فرزندان و گروه‌های دارای همشیر (دارای خواهر، دارای برادر و دارای خواهر و برادر) در چهار پایگاه از هویت پرداختیم. شاخص لامبدای ویکلز در مقایسه گروه تک‌فرزندان با دو گروه (نوجوانان دارای خواهر و نوجوانان دارای برادر)، همچنین شاخص اثر پیلایی در مقایسه گروه تک‌فرزندان با گروه نوجوانان دارای خواهر و برادر نشان داد که اثر گروه (نوجوانان تک‌فرزند و نوجوانان دارای همشیر) بر ترکیب خطی متغیر وابسته معنی‌دار است؛ یعنی بین دو گروه (نوجوانان تک‌فرزند و نوجوانان دارای خواهر) از نظر ترکیب متغیر هویت تفاوت معنی‌دار و معتبر وجود دارد.

یافته‌های تحلیل واریانس چند متغیری، تفاوت معناداری در برخی پایگاه‌های هویتی را نشان داد. در پایگاه هویت تحقق‌یافته، گروه تک‌فرزندان تفاوت معناداری نسبت به سه گروه دارای همشیر داشت که بیانگر بالا بودن سطح تعهد و اکتشاف گروه تک‌فرزندان است. در توجیه این یافته به شباهت تک‌فرزندان با نخست‌زادگان (میلر^۱، ۱۹۹۰) توجه می‌شود. چراکه به نظر می‌رسد بالا بودن میزان هویت تحقق‌یافته تک‌فرزندان به این علت است که آن‌ها همانند نخست‌زادگان نیاز بیشتری به اعتبار اجتماعی دارند و همچنین از ناحیه اطرافیان خصوصاً والدین تقویت اجتماعی بالایی دریافت می‌کنند (فیشلر، ۱۹۸۰؛ به نقل از درون^۲، ۲۰۰۹) که به نوبه خود در آماده‌سازی ویژگی استقلال آن‌ها مداخله و تمایل به استقلال‌طلبی بیشتری در آن‌ها ایجاد می‌کند. چنانکه مطالعات اخوان غلامی، حیاتی، رجبی و روزی (۱۳۹۶) نشان داد هویت تحقق‌یافته پیش‌بینی‌کننده معنادار ارزش خود پیروی است و نوجوان را بیشتر بر حفظ یگانگی و استقلال خود سوق می‌دهد. از این رو این ویژگی شخصیتی آن‌ها بستری

¹. Mellor

². Doron

مناسب جهت دستیابی به تعهد و اکتشاف بیشتر قرار می‌گیرد. این نتیجه همسو با نظر مارسیا (۱۹۶۶) در خصوص افراد با هویت تحقق‌یافته است. او بیان می‌کند افراد با ویژگی هویت تحقق‌یافته قادر به انتخاب اهداف، نقش‌ها و اعتقادات خود درباره دنیا هستند (نقل از برمن، ویمز، رودریگز و زامورا^۱، ۲۰۰۶).

از سوی دیگر از آنجاکه سرمایه‌گذاری و انتظار والدین با توجه به ترتیب تولد فرزندان متفاوت است، انتظار می‌رود که در یکپارچه‌سازی هویت نوجوانان تأثیر گذاشته و تفاوت‌هایی را در تعلق به پایگاه هویتی آن‌ها مشاهده نمود. به نظر می‌رسد دلیل این تفاوت، برخورداری هر فرزند از سطوح مختلف منابع و سرمایه‌گذاری والدین در دوران فرزندپروری است (ها و تام^۲، ۲۰۱۱). چنانچه نتایج دسته‌ای از پژوهش‌ها (بعنوان مثال: میرغفوریان، شریفی درآمدی و جدیدی، ۱۳۹۳، فونگ^۳، ۲۰۰۷) نشان داد انتظارات والدینی در دانش‌آموزان تک‌فرزند بالاتر از چندفرزندان است. از این‌رو بالا بودن سطح انتظار اطرافیان به‌ویژه والدین از تک‌فرزندان موجب شده تا آن‌ها زودتر از دوره کودکی به نوجوانی انتقال پیدا کنند، چنانکه نی و ویمان^۴ (۲۰۰۵) قائل‌اند «تک‌فرزندان بار فشار انتظارات والدینی را تحمل می‌کنند و احتمالاً فراغت کودکی تا حد زیادی قربانی انتظارات والدینی می‌شود» (ص ۳۳۰). از این‌رو نوجوان تک‌فرزند در خصوص وضعیت شغلی، سیاست و مذهب زودتر از گروه دارای همشیر به تعهد و اکتشاف می‌رسند.

نتایج مقایسه میان گروه تک‌فرزندان و گروه دارای برادر نشانگر افزایش معنادار هویت زود هنگام در میان گروه دارای برادر است. این یافته در فرایند هویت‌یابی نشانگر سطح بالای تعهد بدون اکتشاف در نوجوانان دارای برادر است. این نتیجه همسو با یافته‌های کمبل، آدامز و دابسون^۵ (۱۹۸۴) است، مبنی بر اینکه نوجوانان با ویژگی هویت زود هنگام در تعامل با والدین، آن‌ها را الگوی مناسب قلمداد نموده و برای آینده خود مطابق نظر والدین تصمیم‌گیری می‌کنند. در توضیح این یافته می‌توان به نقش تسهیل‌کنندگی زیرسیستم خواهربرادری اشاره

1. Berman, Weems, Rodriguez and Zamora

2. Ha and Tam

3. Fong

4. Nie and Wyman

5. Cambell, Adams and Dobson

نمود. مطالعه مینارد^۱ (۲۰۰۲) نشان داد زیرسیستم خواهربرادری در دوران کودکی نقش تسهیل‌کننده‌ای در یادگیری مفاهیم شناختی و مهارت‌های زبان دارد. به‌گونه‌ای که افراد در این زیرسیستم یاد می‌گیرند چگونه وظایف را برای خواهر و برادران خود ساده‌تر کنند. از سوی دیگر نتایج پژوهش اخوان غلامی و همکاران (۱۳۹۶) نشان داد افراد با هویت زودهنگام بیشتر بر ارزنده‌سازی منابع قدرت تأکید دارند. از این‌رو در دوره نوجوانی افراد با برادر، علاوه بر بهره‌بردن از ظرفیت تسهیلگری برادران در خصوص اکتشاف موضوعات هویتی؛ برای جایگاه برادری در سلسله توزیع قدرت در خانواده ارزش و اعتبار قائل‌اند و با بهره‌مندی از این جایگاه کمتر به اکتشاف پیرامون موضوعات شغلی، سیاسی و مذهبی می‌پردازند. چنانکه نتایج پژوهش (آقاجدی و اعتمادی، ۱۳۹۱) نشان داد نوجوانان دارای هویت زودهنگام سعی نکردند تا ذهن خود را درگیر انتخاب‌ها و شیوه‌های دیگر زندگی کنند.

همچنین نتایج مقایسه میان گروه تک‌فرزندان و گروه دارای خواهر نشان داد که سطح هویت سردرگم در میان نوجوانان دارای خواهر بیشتر است. این نتیجه نشان می‌دهد که نوجوانان دارای خواهر در مقایسه با تک‌فرزندان از اکتشاف و تعهد پایین‌تری در فرایند هویت‌یابی برخوردارند. مطالعات اخوان غلامی و همکاران (۱۳۹۶) نشان داد هویت سردرگم پیش‌بینی‌کننده ارزش برابرنگر است. براین اساس به نظر می‌رسد نوجوانان در موقعیت هویت‌یابی، جایگاه خواهری را همسان و برابر با موقعیت و توان خود در نظر می‌گیرند و برای عبور از بحران هویت نه‌تنها از آن بهره‌مند نمی‌شود؛ بلکه این زیرسیستم در فرایند هویت‌یابی، برای نوجوانانی که فقط خواهر دارد می‌تواند اخلال ایجاد کند.

به‌طورکلی اگرچه هویت‌یابی فرایندی است که در یک سرطیف سردرگمی و سوی دیگر یکپارچه‌سازی است؛ اما به نظر می‌رسد تک‌فرزندان متأثر از ویژگی‌های شخصیتی و انتظارات والدینی در پیمودن مسیر هویت‌یابی از سرعت بالایی برخوردارند. به‌طورکلی با توجه به مقایسه میان پایگاه‌های هویتی نوجوانان تک‌فرزند و دارای همشیر می‌توان گفت: فرایند هویت‌یابی در عامل خانواده فقط متأثر از روابط والدین رخ نمی‌دهد و در واقع این فرایند می‌تواند متأثر از زیرسیستم روابط خواهربرادری باشد؛ بنابراین، توصیه می‌شود در

^۱. Maynard

پژوهش‌های آتی با بررسی بیشتر این زیرسیستم، عوامل مؤثر رابطه خواهر / برادری در فرایند هویت‌یابی شناسایی شود.

منابع فارسی

۱. آقاگدی، پریسا و اعتمادی، احمد. (۱۳۹۱). بررسی اثربخشی آموزش نظریه انتخاب و کنترل گلاسر بر تحول الگوی هویت نوجوانان، مطالعات روان‌شناختی، ۸ (۴): ۳۳-۵۵.
۲. تبریزی، منصوره و هوشنگی، طاهره. (۱۳۹۲). تجربه تعارض‌های هویتی در سبک زندگی زنان متأهل شاغل. مطالعات زن و خانواده، ۱ (۲): ۳۹-۶۷.
۳. رضایی جمالویی، حسن؛ ابوالقاسمی، عباس؛ عبدالمحمدی، عبدالرضا؛ پورکرد، مهدی و مرادی، حسین. (۱۳۹۲). بررسی و مقایسه خصوصیات شخصیتی در دانش‌آموزان پسر مقطع دبیرستان با مادران شاغل و غیر شاغل. مطالعات زن و خانواده، ۱ (۲): ۹۵-۱۱۰.
۴. خلیلیان شلمزاری، محمود. (۱۳۷۹). بررسی پژوهش‌های روان‌شناختی داخلی در تک‌فرزندی: مرور سیستماتیک. پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده، ۱۰ (۶): ۱۱۳-۱۳۴.
۵. خلیلیان شلمزاری، محمود. (۱۳۹۷). نقش رابطه خواهر و برادری در پایگاه هویت من با تأکید بر متغیرهای فرایندی و ساختاری. مطالعات جنسیت و خانواده، ۶ (۱): ۷۹-۱۰۴.
۶. خواجه‌پور، مهناز و عطار، حمید. (۱۳۸۶). مقایسه شیوه‌های فرزندپروری با سبک‌های هویت و بررسی رابطه آن‌ها در دانش‌آموزان دختر و پسر پیش‌دانشگاهی نواحی چهارگانه آموزش و پرورش شهر شیراز. مطالعات تربیتی و روانشناسی، ۲۹، ۱۹۷-۱۷۹.
۷. رحیمی‌نژاد، عباس و منصور، محمود. (۱۳۸۰). بررسی تحولی هویت و رابطه آن با حرمت خود و حالت اضطراب در دانشجویان دوره کارشناسی. مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، ۴۷-۴۶، (۱۵۸-۱۵۹): ۴۷۷-۵۰۰.
۸. عسکریان مقدم زنجان، هما؛ باقری، فریبرز؛ جزایری، مجتبی؛ ترکمان، محمد؛ و امیری، حمید. (۱۳۹۲). مقایسه هوش هیجانی و سبک‌های هویت در زنان مبتلا به اختلال افسردگی اساسی و زنان عادی. دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۵۲، ۱۱۹-۱۰۹.
۹. فولادچنگ، محبوبه؛ شیخ‌الاسلامی، راضیه و صفری، هاجر. (۱۳۸۹). پیش‌بینی سبک‌های پردازش هویت نوجوانان براساس ابعاد فرزندپروری. مجله روانشناسی، ۵۳ (۱): ۱۷-۳.
۱۰. لطف‌آبادی، حسین. (۱۳۸۰). عواطف و هویت نوجوانان و جوانان. تهران: سازمان ملی جوانان.
۱۱. معین‌الدینی، زهرا؛ سهرابی، فرامرز؛ دلاور، علی و کریم‌نژاد نیارق، سعید. (۱۳۹۳). مقایسه سبک هویتی و میزان شیوع اختلالات روانی در زنان زندانی بر اساس نوع جرم. مطالعات زن و خانواده، ۲ (۱): ۱۴۹-۱۳۱.
۱۲. منادی، مرتضی و فرش‌صباح‌خیز، فاطمه. (۱۳۸۹). بررسی نقش هویت مادران در شکل‌گیری هویت جنسیتی دختران نوجوان شهر تهران. پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، ۴ (۴): ۳۱-۷.
۱۳. میرز، لاورنس‌اس؛ گامست، گلن؛ گارینو، ا. جی. (۱۳۹۱). پژوهش چند متغیری کاربردی (طرح و تفسیر). ترجمه حسن‌پاشا شریفی و همکاران، تهران: انتشارات رشد.

۱۴. میرغفوریان، زینب السادات؛ شریفی درآمدی، پرویز؛ جدیدی، محسن. (۱۳۹۳). مقایسه ویژگی‌های شخصیت، خودکارآمدی، سازگاری و کمالگرایی دانش آموزان دختر تک‌فرزند و چندفرزند مقطع دبیرستان. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود.

منابع انگلیسی

1. Aghagedi, P., & Atemady, A. (2013). Studying the effectiveness of training Glasser's Choice and control theory on identity pattern evolution of adolescent. *Psychological Studies*, 8 (4): 55-33. (text in Persian)
2. Askarian moghadan zanjani, H. Bagheri, F. Jazayeri, M. Torkaman, M. & Amiri, H. (2017). Comparison of emotional intelligence and identity styles in women with major depressive disorder and normal women. *Knowledge & Research in Applied Psychology*, 14 (52), 109-119. (text in Persian)
3. Bermans, L., Weems C, F. Rodriguez E. T. & Zamora I. J. (2006). The relation between identity status and romantic attachment style in middle and late adolescence. *Journal of Adolescence*, 29: 737-748.
4. Campbell, L. (2014). *Parents' Socialization of Gender in Children*. Department of Psychology, University of California, Santa Cruz, USA. <http://www.child-encyclopedia.com/gender-early-socialization/according-experts/parents-socialization-gender-children>
5. Cambell, E. & Adams, G.R. & Dobson, W.R. (1984). Familial correlates of identity formation in late adolescence a study of the predictive utility of connectedness and individuality in family relations. *Journal of youth Adolescence*, 13, 509-525.
6. Chen, Y. (2007). Parent-child relationship in single-child families in China. *WCPRR*, 123-127. <http://www.wcpr.org/pdf/02-4/2007.04.123127>.
7. Doron, H. (2009). Birth Order, Traits and Emotions in the Sibling System as Predictive Factors of Couple Relationships. *The Open Family Studies Journal*, 2, 23-30.
8. Erikson, E. (1968). *Identity, youth and crisis*. New York: Norton.
9. Fong, V. L. (2002). China's One-Child Policy and the Empowerment of Urban Daughters. *American Anthropologist*, 104 (4): 1098-1109.
10. ---, -. -. (2007). Parent-Child Communication Problems and Perceived Inadequacies of Chinese Only Children. *Ethos: Journal of the Society for Psychological Anthropology*, 35: 85-127.
11. Foolad Cheng, M. Shaykh al-Islami, R. & Safari, H. (2010). Predicting adolescent identity processing styles based on parenting dimensions. *Journal of Psychology*, 53 (1), 3-17. (text in Persian)
12. Ha, T. S., & Tam, C. L. (2011). A Study of Birth Order, Academic Performance, and Personality. *International Conference on Social Science and Humanity (ICSSH 2011) Institute of Electrical and Electronics Engineers, VI*, 28-32.
13. Khajehpour, M. & Attar, H. (2007). A comparison of child rearing practices with identity styles and their relationship among students of both sexes of preuniversity level in shiraz, *Studies in Education and Psychology*, 8 (1), 179-197. (text in Persian)
14. Khaliliyan Shalamzari, M. (2018). The Role of Sister and Brother Relationship in the Self Identity with the Emphasis on Procedural and Structural Variables. *Gender and Family Studies*, 6 (1), 79-104. (text in Persian)

15. Khaliliyan Shalamzari, M. (2018). Study of Internal Psychological Research in only child: Systematic Review. *Islamic Research Journal of Women and the Family*, 6 (1), 99-125. (text in Persian)
16. Liu, F. (2006). Boys as Only-children and Girls as Only-children parental Gendered Expectations of the Only-child in the Nuclear Chinese Family in Present-day China. *Gender and Education* 18 (5), 491-505.
17. Lotfabadi, H. (2001). Emotions and identities of adolescents and young people. Tehran: National Youth Organization. (text in Persian)
18. Lu, H. Jing. & Chang, L. (2013). Parenting and Socialization of Only Children in Urban China: An Example of Authoritative Parenting. *The Journal of Genetic Psychology*, 174(3), 335-343.
19. Marcia, J.E. (1996). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 551-558.
20. Mellor, S.(1990). How do only children differ from other children? *J Genet Psychol*;151, 221-230.
21. Maynard, A.E. (2002). Cultural teaching: The development of teaching skills in Maya sibling interactions. *Child Development*, 73, 969-982.
22. Meyers, Lawrence S. Gamst, G. Garino, A. J. (2006). Applied multivariate research: design and interpretation. Translated by Hassanpasha Sharifi et al., Tehran: Roshd Publications. (text in Persian)
23. Mirghaforian, Z. Sharifi Daramadi, P. & Jadidi, M. (2014). Comparison of Personality Characteristics, Efficacy, Consistency and Perfectionism Single Girl Child and Children of Secondary school students. Master Thesis, Islamic Azad University Shahroud. (text in Persian)
24. Moinoddini, Z. Sohrabi, F. Delavar, A. & Karimnejad Nayaregh, S. (2014). Comparison of Identity Style and the Prevalence of Mental Disorders in Women Prisoners according to the Type of Crime. *Woman and Family Studies*, 2 (1), 131-149. (text in Persian)
25. Monadi, M. & Farshi Sobhkhiz, F. (2012).The Role of Mother's Identity in Shaping Gender Identity of Adolescent Girls in Tehran. *Journal of Sociological Researches*, 4 (4), 7-31. (text in Persian)
26. Nie, Y. & Wyman, R. J. (2005). The One Child Policy in Shanghai: Acceptance and Internalization. *Population and Development Review*, 31, 313-336.
27. Oliva, A., & Arranz, E. (2005). Sibling relationships during adolescence. *European journal of developmental psychology*, 2(3), 253-270.
28. Rahimi Nejad, A. & Mansour, M. (2001). Investigating the evolution of identity and its relationship with self-esteem and anxiety in undergraduate students. the Faculty of Literatures & Humanities, 46-47(159-158), 477-500. (text in Persian)
29. Rezayi Jamalovi, H. Abolghasemi, A. Abdul Mohammadi, A. R. Pourkord, M. & Moradi, H. (2013). Investigating and comparing personality traits in high school boys with working and non-working mothers. *Woman and Family Studies*, 1 (2), 110-95. (text in Persian)
30. Smetana, J., Robinson, J., & Rote, W. (2015). Socialization in adolescence. In J. E. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and Research*, 2nd Ed. (pp. 60 – 84). New York: Guilford Press.
31. Sudbeck, K. (2012). The Effects of China's One-Child Policy: The Significance for Chinese Women. *Nebraska Anthropologist*, 27, 43-60.
32. Tabrizi, M. & Hooshangi, T. (2013). Experiencing identity conflicts in the lifestyle of married working women. *Woman and Family Studies*, 1 (2), 67-39. (text in Persian)

33. Tsui, M. & Lynne, R. (2002). The Only Child and Educational Opportunity for Girls in Urban China. *Gender & Society*, 16 (1), 74–92.
34. Wong, T. M., Branje, S. J., VanderValk, I.E., Hawk, S.T., and Meeus. W. H. (2010). The role of siblings in identity development in adolescence and emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 33, 673–682.

"Ego Identity" Status in Only Children Compared to Three Patterns of Adolescent With Siblings

Mahmoud Khaliliyan Shalamzari¹

Abstract

Identity is a process that, in addition to the personality traits of individuals, many external structures, such as family, have an effective role in its formation. The purpose of this study is to investigate the differences between only-children and sibling groups (with sister, brother and sister and brother) on four identity status (Identity Achievement, Identity Moratorium, Identity Foreclosure, Identity Diffusion). Theretrospective study (causal-comparative) and F-test of multivariate analysis of variance were utilized as the methods in this study. The statistical population of this study was high school students (male and female) in Qom. Four hundred and forty-eight students were selected by multistage stratified-cluster Sampling. The data were collected based on the Extended Objective Measure of Ego Identity Status (EOM-EIS). The findings showed that the mean scores of Identity achievement in the only-children group were significantly higher than the other groups. However, the mean scores of adolescents with sister at Identity Diffusion, adolescents with brother in Identity Foreclosure, and adolescent with sister and brother in the Identity Diffusion and Identity Foreclosure are significantly higher than only-children. In conclusion, a significant difference between the two groups (only-children and sibling groups) in terms of identity variables was traced. The greater need for only-children social support and their confrontation with parental expectations is an element of transition from early childhood to adolescence.

Keywords: Only-children, Identity, Adolescence, Identity status, Sibling

¹ Associate Professor in Department of Psychology, Faculty Member of University of Quran and Hadith, Qom, Iran. mahmood.20959@yahoo.com